

Nr 189.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa inrikes postavgifter; given Stockholms slott den 14 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför departementschefen, statsrådet Lübeck, följande:

Enligt 1922 års riksdags beslut nedsattes från och med den 1 oktober 1922 det inrikes brevportot till 15, 30, 45 och 60 öre för respektive viktsatser samt minsta avgiften för korsband, innehållande affärsbandlingar, till 15 öre, och samtidigt återinfördes i nu nämnda hänseenden lokalporto med 10, 20, 30 och 40 öre för respektive viktsatser av lokalbrev och 10 öres minimiavgift för korsband av nyss angivet slag. Övriga postavgifter bibe-

Bihang till riksdagens protokoll 1924. I saml. 150 häft. (Nr 189.) 596 24 1

höllos oförändrade. Författningar angående postavgifterna utfärdades den 21 juni 1922 (Svensk förf.-saml. nr 280 och 281). Jämlikt beslut av 1923 års riksdag skola postavgifterna, sådana de bestämdes år 1922, gälla oförändrade intill utgången av år 1924 (Svensk förf.-saml. 1923 nr 118 och 119).

Generalpost-
styrelsen.

I skrivelse den 8 mars 1924 har nu generalpoststyrelsen gjort framställning beträffande postavgifterna för tiden efter 1925 års ingång. Styrelsen anför därvid till en början i huvudsak följande:

I sitt den 19 oktober 1923 avgivna förslag till beräkning av inkomstöverskott av postverkets rörelse, att upptagas i riksstaten för budgetåret 1924—1925, hade generalpoststyrelsen för år 1923 beräknat postverkets inkomster till 65,9 miljoner kronor och utgifter till 51,4 miljoner kronor eller sålunda ett överskott av 14,5 miljoner kronor. Enligt numera föreliggande bokslut för år 1923 hade emellertid överskottet uppgått till i runt tal 16,2 miljoner kronor. Den stora ökningen av överskottet berodde på en minskning av de under året avförda driftkostnaderna i förhållande till de beräknade dels därigenom, att av styrelsen i driftkostnaderna för år 1923 inräknad provisorisk tilläggsersättning för postbefordran å statens och enskilda järnvägar för andra halvåret 1923, uppgående till omkring 1,2 miljoner kronor, på grund av den sena tiden för besluts fattande i ämnet icke kunnat utbetalas under sistnämnda år utan alltså måste belasta 1924 års driftkostnadsstat, dels ock därigenom, att besparingar kunnat åstadkommas å vissa utgiftstitlar i större utsträckning än styrelsen tidigare vågat hoppas.

För år 1924 hade styrelsen i sin förberörda skrivelse den 19 oktober 1923 beräknat postverkets inkomster till 66,8 miljoner kronor och utgifter till 51,8 miljoner kronor eller alltså ett överskott av 15 miljoner kronor. Denna beräkning hade styrelsen nu icke anledning frångå, i vad den avsåg inkomsterna. Beträffande utgifterna åter hade visserligen Kungl. Maj:t den 31 december 1923 fastställt postverkets driftkostnader för år 1924 till 51,6 miljoner kronor, men då ovannämnda belopp av 1,2 miljoner kronor måst överskjutas till år 1924, skulle alltså sammanlagda driftkostnadsbeloppet för sistnämnda år uppgå till 52,8 miljoner kronor och överskottet bliva 14 miljoner kronor.

Överskottet berodde emellertid i hög grad på, dels till vilket belopp ersättningen för posttransporterna å järnvägarna under år 1924 komme att bestämmas — styrelsen hade i sina beräkningar för sistnämnda år förslagsvis upptagit berörda ersättning till samma belopp som för år 1923 eller 8,2 miljoner kronor, vilket ej föranlett erinran från Kungl. Maj:ts sida — dels ock det beslut, riksdagen kunde komma att fatta i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om dyrtidstilläggen för tiden efter den 1 juli 1924. Vid bifall till nämnda förslag beräknades approximativt en minskning i postverkets driftkostnader under år 1924 med 250,000 å 300,000 kronor. Vid nu angivna förhållanden syntes försiktigheten bjuda att icke räkna med större överskott under år 1924 än 14,5 miljoner kronor.

Vad slutligen anginge år 1925, vore de faktorer, som inverkade på postverkets inkomster och utgifter, så svårberäkneliga, att de icke ens vore möjligt att så lång tid i förväg framlägga tillförlitliga kalkyler. Dock ansåge sig styrelsen icke hava anledning att räkna med att några överskjutande utgifter från år 1924 skulle drabba 1925 års stat. Styrelsen ansåge sig för sistnämnda år kunna kalkylera med samma överskott, som tidigare beräknats för år 1924, eller 15 miljoner kronor.

Vid de nu meddelade beräkningarna angående postverkets inkomster för åren 1924 och 1925 hade styrelsen räknat med att nu gällande postavgifter

komme att oförändrade gälla icke blott under hela år 1924 utan även under hela år 1925.

Generalpoststyrelsen anför härefter, att med hänsyn till de betydande överskott å postverkets rörelse, som styrelsen funnit sig kunna beräkna för åren 1924 och 1925, styrelsen ansett sig böra taga under övervägande frågan om sänkning av postavgifterna. Till styrelsen hade jämväl inkommit framställningar i sådan riktning, nämligen dels från Göteborgs industrikammare, som hemställde, att eventuella nedsättningar måtte träda i kraft redan den 1 april 1924, dels ock från Stockholms handelskammare och firman Åhlén & Holm, vilka hemställde om åtgärder för nedsättning av avgifterna för postanvisningar och postförskott. Det syntes således, åtminstone i vissa affärs-kretsar, föreligga en önskan om nedsättning av postavgifterna. De inkomster, som med nuvarande postavgifter beräknades inflyta till postverket, erfordrades ej heller för täckande av postverkets driftkostnader och skälig förräntning av det i postverket nedlagda kapitalet och för erhållande av lämplig vinstmarginal.

Styrelsen har ansett sig böra meddela, vilka postavgifter enligt styrelsens mening i första hand syntes böra nedsättas, därest några större nedsättningar ansåges skola ifrågakomma.

Sälunda syntes avgifterna för *annat inrikes brev än lokalbrev* böra nedsättas till 10, 20, 30 och 40 öre för respektive viktsatser samt för *brevkort* till 5 öre. Dessa nedsättningar beräknades medföra en inkomstminskning, för år räknat, av 10,400,000 kronor, varav omkring 1,775,000 kronor för brev-kort. Härtill komme en inkomstminskning av 1,200,000 kronor, som en av bifall till nyssnämnda förslag betingad nedsättning av brev- och brev-korts-avgifterna till utlandet beräknades medföra. En sänkning av *lokalportot* kunde däremot ej nu ifrågasättas.

Avgifterna för *inrikes postanvisning* och *postförskott* hade utgått med oförändrade belopp sedan den 1 juli 1920. Att dessa avgifter ej sänktes samtidigt med brevportot år 1922 berodde dels därpå, att postverkets ekonomi då icke ansågs medgiva nedsättning av andra avgifter än brevavgifterna, dels ock därpå, att postanvisnings- och postförskottsavgifterna icke ansågos täcka postverkets utgifter för sagda rörelsegrenar. Förnyad undersökning hade emellertid visat, att förhållandet mellan inkomster och utgifter i nyssnämnda rörelsegrenar vore avsevärt gynnsammare nu än enligt de beräkningar, varpå uttalandet år 1922 grundats. Med hänsyn härtill och då sänkning av dessa avgifter kunde anses såsom konsekvens av brevportots sänkning år 1922, ansåge sig styrelsen böra föreslå, att ifrågavarande avgifter, oberoende av huruvida en mera allmän nedsättning av postavgifterna komme till stånd, sänktes med 5 öre i varje avgiftsgrupp eller från respektive 20, 30, 40, 50, 60, 70 och 80 öre till respektive 15, 25, 35, 45, 55, 65 och 75 öre, och beräknades detta medföra en inkomstminskning, för år räknat, av omkring 850,000 kronor.

Beträffande *korshandsavgiften*, *assuransavgiften*, *paketportot*, den *särskilda tilläggsavgiften för s. k. ilpaket* samt *rekommendationsavgiften* syntes någon ändring icke böra ifrågasättas.

Vad slutligen anginge postavgiften för *postabonnemang å tidning* och *avgiften för utgivarkorsband*, hade styrelsen för avsikt att inkomma med särskild framställning, innefattande förslag till ny tidningsförordning, vilket förslag

beräknades medföra en inkomstökning, för år räknat, av omkring 600,000 kronor.

De föreslagna sänkningarna syntes lämpligen böra träda i kraft från och med den 1 oktober 1924. Vid bifall härtill skulle postverkets överskott, oavsett möjlig inkomstökning genom höjning av tidningsavgifterna, kunna beräknas till 11,400,000 kronor för år 1924 och till 2,550,000 kronor för år 1925. Erfarenheten hade dock visat, att sänkning av avgifterna medförde stegring av trafiken.

Generalpoststyrelsen, som anser, att under alla förhållanden en nedsättning av postanvisnings- och postförskottsavgifterna nu bör vidtagas, hemställer alltså, *dels* att stadgandena i 2—4 och 8—11 §§ av kungörelsen den 21 juni 1922 angående postavgifterna m. m. må — med de undantag, som kunde komma att påkallas av eventuell sänkning av brev- och brevkortsavgifterna — äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1925, *dels ock* att avgiften för inrikes postanvisning och postförskott skall från och med den 1 oktober 1924 utgå med av styrelsen föreslagna belopp.

Reservation.

Två ledamöter av styrelsen, byråcheferna Hasselrot och Döss, hava på anförda skäl ansett, att om lägsta portot för vanligt inrikes brev sattes till 10 öre, lägsta portot för lokalbrev borde sänkas till 5 öre.

Departements-
chefen

I sitt förslag till inkomstberäkning för budgetåret 1924—1925 beräknade riksräkenskapsverket ett överskott av poströrelsen å 17,2 miljoner kronor, under förutsättning att någon taxenedsättning icke komme till stånd. Då postverkets överskott på grund av verkets monopolställning till huvudsaklig del hade karaktären av skatteinkomst och statens ekonomiska ställning icke för närvarande tillåte en sänkning av postportot, ansåge riksräkenskapsverket sådan åtgärd icke böra äga rum. Vid behandling av denna fråga i innevarande års statsverksproposition anförde chefen för finansdepartementet, att han delade den av riksräkenskapsverket uttalade uppfattningen, att inkomsten av poströrelsen icke borde betraktas uteslutande från synpunkten av affärsinkomst. På grund härav och då det nuvarande postportot i förhållande till det före kriget gällande icke företedde någon oproportionerlig höjning, ansåg departementschefen, att inkomstberäkningen borde ske utan hänsynstagande till någon portosänkning. Med avseende därå att vid fastställande av postverkets omkostnadsstat någon besparing å förslagsanslag förutsatts kunna ske samt med hänsyn till föreslagen sänkning av dyrtidstilläggen ansåg departementschefen överskottet böra upptagas till 15 miljoner kronor. I enlighet härmed har i förslaget till riksstat för budgetåret 1924—1925 bland inkomsterna postverkets överskott för år 1924 upptagits med ett belopp av 15 miljoner kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts ifråga om inkomster av poströrelsen och då generalpoststyrelsen numera anser sig böra beräkna ett överskott för år 1924, som med en halv miljon kronor understiger det i riksstatsförslaget upptagna beloppet, finner jag mig icke kunna föreslå någon nämnvärd nedsättning för tiden från och med den 1 oktober till och med den 31 december 1924 av nu gällande postavgifter. En sänkning av brev-

och brevkortsportot för denna tid kan alltså icke av mig förordas. Beträffande åter avgifterna för postanvisningar och postförskott synas de av generalpoststyrelsen anförda skälen tala för att en sänkning av dessa avgifter på sätt styrelsen föreslagit kommer till stånd från och med den 1 oktober 1924, oaktat detta skulle medföra en minskning av postverkets överskott för år 1924 å omkring 200,000 kronor.

Vad slutligen angår avgifterna för postabonnemang å tidningar och för utgivarkorsband, må meddelas, att generalpoststyrelsen i skrivelse den 11 mars 1924 avgivit av 1923 års riksdag begärd och av styrelsen jämte tillkallade sakkunniga verkställd utredning angående revision av gällande bestämmelser i fråga om villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter samt därvid framlagt förslag till ny förordning i ämnet. På grund av den sena tidpunkten för berörda förslags avgivande och då tillfälle synes böra beredas vederbörande att avgiva yttrande över förslaget, torde proposition i ämnet icke kunna föreläggas nu pågående riksdag. Vid sådant förhållande lär någon ändring av ifrågavarande avgifter icke nu böra beräknas.

På grund av svårigheten att nu med anspråk på tillförlitlighet beräkna vare sig postverkets inkomster och utgifter under år 1925 eller statsverkets inkomstbehov för budgetåret 1925—1926 synes det vanskligt att för närvarande bedöma, huruvida någon sänkning av postavgifterna, utöver vad ovan förordats beträffande postanvisningar och postförskott, under loppet av år 1925 bör vidtagas, utan torde denna fråga först vid 1925 års riksdag böra tagas under omprövning.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att de av riksdagen för tiden till 1924 års utgång beslutade postavgifterna skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1925, dock att för tiden från och med den 1 oktober 1924 till och med den 31 december 1925 skall gälla,

att avgifter för inrikes postanvisning eller postförskott skola utgå med följande belopp:

om postanvisnings- respektive postförskottsbeloppet uppgår till						
högst 5 kronor.....						15 öre
om beloppet överstiger	5	men ej	50 kronor		25 "
»	»	»	50	»	»	100
»	»	»	100	»	»	250
»	»	»	250	»	»	500
»	»	»	500	»	»	750
»	»	»	750	»	»	1,000
						»

varjämte skall iakttagas, att de stadgade avgifterna för postabonnemang å tidning icke skola tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1926, som verkställas under år 1925.

Kungl. Maj:ts proposition nr 189.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Haverman.